

BRALNA PISMENOST – TEMELJ VSEH PISMENOSTI

Povzetki delavnic

14.00-14.45 in 15.00-15.45

Modra dvorana 1: Postopno opismenjevanje v 1. VIO

Darja Gibičar, Saša Trontelj, mag. Marta Novak

darja.gibicar@ostpavcka.si, sasa.trontelj@os-sticna.si, marta.novak@zrss.si

OŠ Toneta Pavčka Mirna Peč, OŠ Stična, Zavod RS za šolstvo

Namen delavnice je udeležencem predstaviti različne didaktične pristope in orodja pri sistematičnem opismenjevanju v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Na delavnici bodo udeleženci preizkušali različne didaktične pristope s poudarkom na delu po kotičkih, po katerih lahko poteka opismenjevanje v 1. VIO. Poudarek bo na ugotavljanju predznanja, analizi stanja v razredu z vidika predopismenjevalnih zmožnosti, zmožnosti branja in pisanja pri posameznem učencu. Na osnovi ugotovljenega stanja v razredu z vidika razvitih sporazumevalnih zmožnosti učitelj prilagaja pouk, izvajanja individualizacijo in diferenciacijo ter personalizacijo, spremlja in spodbuja napredek in učenca usmerja k nadaljnjemu učenju z namenom, da se učenec opismeni in s tem razvija zmožnost branja in pisanja.

Udeleženci bodo ob predstavitvah dobre prakse in uporabi orodja za ugotavljanje predznanja in ugotavljanje stanja v razredu naredili diagnostiko/analizo stanja na področju opismenjevanja v svojem oddelku. Na delavnici bodo učitelji dobili ideje, ki sledijo smernicam sodobnega poučevanja, pri učencih razvijajo in spodbujajo samostojnost in odgovornost, učenje pa naredijo vidno.

CILJ: ozavestiti pomen ugotavljanja predznanja pri posameznem učencu in analize stanja v razredu ter uporabe različnih didaktičnih pristopov pri postopnem opismenjevanju.

Metode in oblike dela v delavnici:

- predstavitev primerov dobre prakse ter uporaba orodja za ugotavljanje predznanja in ugotavljanja stanja na področju opismenjevanja
- predstavitev didaktičnih pristopov z namenom sledenja ciljem opismenjevanja s poudarkom na formativnem spremljanju.

Ključne besede: postopno opismenjevanje, ugotavljanje predznanja, analiza stanja, različni didaktični pristopi, individualizacija, diferenciacija, personalizacija.

Viri:

- Pečjak Sonja, Ana Gradišar: *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, 2012.
 - Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt. (2018). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šport.
-

Modra dvorana 2:

1. E-junaki (Umetna inteligenca in kreativnost učiteljev in učencev)

Nina Jelen

nina.jelen@os-iskvarce.si

Osnovna šola Ivana Skvarče, Zagorje ob Savi

Ležiš doma na kavču in brskaš po Tiktoku. Naletiš na video, ki ti res, res ni všeč. Kaj narediš? Napišeš kako grozen je posnetek? Raje napišeš kaj lepega? Posnetek ignoriraš?

V prispevku bo prikazano, kako lahko učitelj z inovativnimi metodami in digitalnimi orodji otrokom približa svet na spletu, razvija njihovo spletno identiteto in hkrati tudi digitalno bralno pismenost.

Kot uvod v temo učenci postanejo spletni vplivneži z uporabo aplikacije Gooschase. S pomočjo aplikacije samostojno sledijo navodilom, jih berejo, rešujejo naloge in na lastni koži občutijo, kakšno je življenje spletnih vplivnežev.

V drugi delavnici se učenci s pomočjo digitalnega orodja h5p in razvejanega scenarija odločajo, kako bodo ravnali na spletu - bodo prijazni? V navedenem orodju učenci razvijajo bralno pismenost in razumevanje.

V nadaljevanju opravijo raziskavo o sovražnih komentarjih na spletu med učenci v šoli in širše na družabnih omrežjih s pomočjo MS Forms. Organizirajo delavnico za starše, na kateri s pomočjo metode Design Thinking poiščejo rešitve in iz lego kock izdelajo prototipe, s katerimi bi ustavili sovražne komentarje na spletu. Umetna inteligenca jim pomaga, da prototipe še izboljšajo. Pri tem pa spet razvijajo svojo digitalno bralno pismenost.

Učenci pripravijo prijazno kampanjo E-heroji, v okviru katere ustvarijo teden prijaznih sporočil na družbenih omrežjih, izdelajo plakate, ki spodbujajo prijaznost, in širijo ideje na družbenih omrežjih.

2. Digitalno branje

Mojca Dolinar in mag. Anita Smole

mojca.dolinar@zrss.si, anita.smole@gmail.com

ZRSŠ, OŠ Vide Pregarc, Ljubljana

Digitalno branje preči področji digitalne pismenosti in bralne pismenosti. Bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij in vključuje razvite bralne veščine, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij; kot taka je ključna za razvijanje posameznikovih zmožnosti in uspešno sodelovanje v družbi (Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019 – 2023, 2020). Prav tako, pa je za uspešno sodelovanje v družbi pomembna tudi digitalna pismenost, kjer gre predvsem za smiselno, ustvarjalno in odgovorno rabo digitalne tehnologije v vsakdanjem življenju.

Branje začnemo učiti v prvem razredu in po fonološkem razvoju pričnemo s tehniko branja. Tehniko branja razvijamo z učenci na linearnih tiskanih besedilih, ob tem razvijamo tudi različne bralne učne strategije. Ko učenci usvojijo tehniko branja in z branjem pridobivajo nova znanja, začnemo razvijati bralne učne strategije tudi na divergentnih digitalnih besedilih. Za uspešno digitalno branje je potrebno razvijati različne strategije, ki jih narekuje značilnost digitalnega medija. Z različnimi aktivnostmi na spletu načrtno razvijamo pri učencih spretnosti, ki jih bodo potrebovali za uspešno branje digitalnih besedil. Učence npr. navajamo dostopati do ustreznega spletnega mesta, ga vrednotiti, uporabljati navigacijske strategije, s katerimi se giblje med kompleksno organizacijo besedila, prikazom in povezavo najdenih vsebin na spletu, navajamo jih na vrednotenje pridobljenih informacij, shranjevanje in njihov priklic.

Osnovna oblika digitalnega branja je branje divergentnih besedil, ki so sestavljena iz različnih sklopov informacij z nadbesedili (hipertekstom), kjer si zaporedje sklopov določi bralec, ko izbira lastno bralno pot glede na interese. Za učinkovito digitalno branje je torej potrebno z učenci razvijati strategije iskanja bistvenih informacij; povzemanja besednih, slikovnih in drugih informacij v smiselno celoto; povezovanja predznanja z novim znanjem in navigacijske strategije, ki zahtevajo razvite metakognitivne sposobnosti učencev. Vse vidike branja razvijamo z učenci z namenom, da bodo v življenju uspešni bralci, ob tem pa skrbimo tudi za varno in spodbudno učno okolje na spletu, kjer se z učenci učimo varnega, odgovornega in etičnega ravnanja v spletnem okolju.

Zelena dvorana: Družinsko branje

red. prof. dr. Dragica Haramija

dragica.haramija@um.si

Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta

Prispevek se osredinja na tri področja, povezana z bralno pismenostjo, in sicer:

(1) Devet gradnikov bralne pismenosti.

(2) Spodbujanje branja v formalne in tudi v neformalnem učnem položaju.

(3) Igre za po poti in doma – predstavitev plakatov, ki strnjeno predstavljajo vrednote pismenosti in družinskega branja in nakazujejo na izbiro kakovostnih bralnih gradiv:

Kako spodbujamo otrokov govor se povezuje s 1. gradnikom, govor, ki predstavlja zmožnosti nebesednega in besednega sporazumevanja ter otrokov razvoj jezikovnih zmožnosti. Plakat se povezuje tudi s 4. gradnikom, ki vključuje glasovno zavedanje, npr. prepoznavanje glasov, tvorjenje novih besed z enako glasovno osnovo.

Kako spodbujamo motiviranost za branje se povezuje z 2. gradnikom bralne pismenosti, ki predstavlja interes za branje, pozitiven odnos do branja različnih vrst besedil in bralno samoučinkovitost mladih bralcev.

Kako beremo se povezuje s 3. gradnikom bralne pismenosti, ki osvetljuje pomen razumevanja koncepta bralnega gradiva, zlasti pomen multimodalne pismenosti, poseben poudarek je na razumevanju in sestavljanju različnih kodov sporočanja za celostno branje raznolikih besedil.

Kako otrok spoznava nove besede se povezuje s 5. gradnikom, ki vsebuje razvoj razumevanja pomena besed in njihove uporabe pri sprejemanju in tvorjenju besedil; širjenje in usvajanje besedišča za uspešno branje z razumevanjem, učenje in sporazumevanje

Kako spodbujamo razumevanje prebranega pri otrocih se povezuje s 7. gradnikom, ta predstavlja sistematično razvijanje branja z razumevanjem (ozaveščanje procesa branja ob uporabi različnih bralnih strategij), pri čemer je poudarek na neumetnostnih besedilih, povezanih z vsemi predmetnimi področji. Ta plakat se povezuje tudi z 9. gradnikom, to je kritično branje, pri čemer spodbujamo otroke k oblikovanju lastnega mnenja in izražanju tega ter k presojanju in vrednotenju sporočil.

Branje širi obzorja se povezuje z 8. gradnikom, poimenovanim odziv na besedilo in tvorjenje besedil, ki predstavlja tvorjenje ustreznih in smiselnih govorjenih in pozneje pisnih besedil o prebranem, o uporabi prebranega v novih situacijah in o razvijanju veščine pisanja ustreznih besedil.

Viri:

- Haramija, Dragica (ur.), 2020: *Gradniki bralne pismenosti*. Maribor: Univerzitetna založba UM, Pedagoška fakulteta; ZRSŠ, dostopno na: <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/515>.
- Licardo, Marta, Haramija, Dragica, Batič, Jana; likovna podoba Suzi Bricelj, 2022: *Igre za po poti in doma*, dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalna-bralnica/>.

Rdeča dvorana: Raznoliki pristopi pri razvijanju bralne pismenosti v procesu opismenjevanja

Petra Košnik in Dragana Žunič

petra.kosnik@zrss.si, dragana.zunic@zrss.si

ZRSS

V procesu opismenjevanja učencev je za zagotavljanje optimalnih pogojev za učenčev razvoj in napredek ključna učiteljeva kakovostna poučevalna praksa. Učitelj s svojo podporno naravnostjo do raznolikosti učencev uresničuje varno in spodbudno učno okolje, ki temelji na raznolikih pristopih poučevanja in podpore. V prvem delu delavnice bosta predavateljici predstavili procese za razvijanje bralne pismenosti, pri čemer se bosta osredotočili na prvo vzgojno-izobraževalno obdobje. Udeleženci bodo na delavnici z metodo razvrščanja ob uporabi digitalne tehnologije razporedili navedene opredelitve k posameznemu procesu za razvijanje bralne pismenosti. Preko metode skupinskega razgovora ter metode beseda kroži bodo udeleženci pregledali rezultate ter se pogovorili o morebitnih dilemah in razhajanjih.

V drugem delu delavnice se bodo udeleženci razporedili v pet skupin, pri čemer bo vsaka skupina predstavljala svoj proces za razvijanje bralne pismenosti in sicer: motiviranost za branje, razumevanje koncepta bralnega gradiva, glasovno zavedanje, besedišče in tekoče branje. V posamezni skupini bodo udeleženci razmišljali in iskali možnosti in konkretne primere raznolikih pristopov za učence, ki v procesu opismenjevanja potrebujejo več podpore kot vrstniki. Pri delu bodo izhajali iz opisa naključnega razreda (študije primera) oziroma specifičnih raznolikosti učencev.

Udeleženci bodo v delavnicah sodelovali v skupinskih razpravah, reflektirali lastno poučevalno prakso ter iskali priložnosti za izboljšanje le-te pri razvijanju bralne pismenosti v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju.

Vir:

- Izhodišče za delo bo predstavljalo gradivo: Kerndl, M. idr. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki* (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf
-

Vijolična dvorana: Vloga knjižnice pri razvoju bralne pismenosti

Romana Fekonja

romana.fekonja@zrss.si

ZRSS

Branje in bralna pismenost sta spretnosti, ki se razvijata in potrebujeta svoj čas za učenje in usvojitve. Ob tem razvoju morajo imeti učenci ustrezno podporo, tako gradiva kot strokovnih delavcev, ki znajo ta razvoj pravilno usmerjati. Za razvoj bralne pismenosti je pomembnih kar nekaj dejavnikov, ki jih bomo predstavili na delavnici: izbira gradiva (dovolj in raznovrstno) glede na stopnjo razvoja bralca – to je zelo močan motivacijski dejavnik, dovolj časa za branje in za razmislek o prebranem, dojemanje šolske knjižnice kot prostor učenja in preživljanja prostega časa ... Šolsko knjižnico in knjižnične vsebine vključujemo v vzgojno-izobraževalni proces na način integriranosti, le na ta način so vsebine res osmišljene in povezane s predmetnimi vsebinami. Pomembno vlogo imajo lahko pri tem tudi razredne knjižnice oziroma kotički z gradivom. Učenci pridobijo spretnosti za vse življenje, šolsko knjižnico dojemajo kot vir informacij, pouk pa je obogaten, poteka na drugačen način. Za ta način dela je nujno potrebno sodelovanje učiteljev in šolskega knjižničarja – najprej pri sami nabavi gradiva, pri izvajanju učnih ur kot medpredmetnih povezav (skupno načrtovanje, izvedba in evalvacija) ter konec koncev pri sami uporabi šolske knjižnice – spodbujanje učencev, da zahajajo v šolsko knjižnico ter še bolj pomembno učitelji kot zgled učencem pri uporabi šolske knjižnice in informacijskih virov. V delavnici bomo z delom po skupinah iskali medpredmetne povezave, pri katerih bodo uresničeni in doseženi cilji iz učnih načrtov na razredni stopnji in hkrati bodo vključene knjižnične vsebine – iskanje informacij, delo z viri, branje leposlovnih del. Uporabili bomo gradivo in spoznali nekatere strategije razvijanja bralne pismenosti ter kakšna je vloga šolske knjižnice in šolskega knjižničarja pri tem.

Gala dvorana: Pomen vsakodnevnega branje v šoli

Nina Novak

nina.novak@zrss.si

ZRSS

Delavnica bo osredotočena na ključne vidike vsakodnevnega branja otrok v šolskem okolju. Poudarjena bo pomembnost skupnega branja, motiviranosti za branje, spremljanje napredka in individualni pristop. Udeleženci bodo pridobili vpogled v metode organiziranja vsakodnevnega branja v razredih razredne stopnje.

Razpravljali bomo o prednostih skupnega branja v šoli in o tem, kako to spodbuja razvoj bralnih zmožnosti ter pripomore k boljšemu razumevanju prebranega. Poudarek bo na ustvarjanju spodbudnega okolja, ki podpira sodelovanje med učenci in učitelji in učenci. Delavnica bo vključevala predstavitev strategij za razvijanje motiviranosti otrok za branje. Sodelujoči bodo razvijali ideje, kako ustvariti zanimive in privlačne učne situacije ter kako prepoznati in nagraditi dosežke pri branju. Predstavili bomo pomen vključujočega pristopa pri spodbujanju branja ob prepoznavanju potreb učencev ter prilagajanje učnih materialov in pristopov tem potrebam.

Delavnica bo interaktivna in bo vključevala različne metode, kot so skupinski razgovori, simulacije branja ter igralne dejavnosti. Udeleženci bodo aktivno sodelovali in praktično preizkušali pridobljeno znanje, kar bo okrepilo njihovo razumevanje in sposobnost implementacije naučenega v praksi.

Ključne besede: branje, skupno branje, motiviranost

Vir:

- Kerndl, M. idr. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki* (Spletna izd.). Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf
-

Oranžna dvorana: Zakaj je razumevanje besedil pri matematiki tako zahtevno

Vesna Vršič, Zavod RS za šolstvo

Vesna.vrsic@zrss.si

ZRSS, OE Murska Sobota

Barbara Oder

Barbara.oder72@gmail.com

Osnovna šola Kajetana Koviča, Poljčane

V projektu OBJEM in NA-MA POTI sta bili opredeljeni bralna in matematična pismenost in podrobno opisani njuni gradnikih. V delavnici bomo izhajali iz skupnih opisov gradnikov obeh pismenosti, se osredotočili na pomen besedišča in se seznanili z značilnostmi besedil pri matematiki. Ena izmed posebnosti je zagotovo raba matematičnega jezika, ki se sestoji iz vsakdanjega oz. naravnega jezika, matematične terminologije in simbolike, ki ga morajo pri pouku matematike učenci dobro usvojiti.

Udeleženci bodo ob primerih nalog prepoznavali najbolj pogoste značilnosti matematičnih besedil in podali svoja videnja, mnenja ter izkušnje o težavah učencev z razumevanjem prebranega.

Tudi pri matematiki je pomembno, da učitelji pri učencih razvijajo bralne strategije, ki jim pomagajo pri razumevanju besedila in sklepanju na matematične koncepte. Pri tem se moramo zavedati, katere strategije so bolj učinkovite in katere učencem le malo pripomorejo k razumevanju matematičnih besedil. Predstavili bomo možne pristope pri delu z matematičnimi besedili na razredni stopnji ter prikazali zmožnosti učencev, da obnovijo besedilo oz. narišejo skico. Predstavili bomo modificirano recipročno strategijo, ki jo je razvila K. Meyer iz univerze v Avstraliji, jo daljši čas preizkušala v praksi ter pri tem ugotavljala učinke bralnega razumevanja pri učencih (Meyer, 2014).

Udeleženci bodo v skupinah ob primeru naloge preizkusiti dejavnosti modificirane recipročne strategije s karticami, ki jih je razvila omenjena avtorica.

Velika dvorana: Gibanje in branje

Nives Markun Puhan

nives.markunpuhan@zrss.si

ZRSS

Na prvi pogled imata branje in gibanje več razlik kot podobnosti. Pri gibanju se telo veliko premika, pri branju je v ospredju umiritev, koncentracija, poglobljen premislek, biti z mislimi tukaj in zdaj. Prav to pa potrebujemo tudi pri gibanju, igri in športu. V tem se obe veščini med seboj pomembno dopolnjujeta. Irski pisatelj Richard Steele pravi, je "branje za duha to, kar je telovadba za telo". Oba sta pomembna za naše celostno blagostanje. Oba zahtevata osredotočenost in koncentracijo, zavzetost, vztrajnost, spodbujata domišljijo in ustvarjalnost, pišeta zgodbe.

Ker sta gibalni in kognitivni razvoj neločljivo povezana, so gibalne in druge problemske izkušnje neprecenljive vrednosti za razumevanje, predstavljanje, presojanje in sklepanje.

Višje miselne funkcije, kot so govor, spomin, koncentracija, sposobnost branja, pisanja in še veliko drugih, so odvisne od nižjih možganskih struktur, ki se razvijajo prav z gibanjem in igro. **Gibanje (naravne oblike gibanja, igra kot play in game ter športne dejavnosti) torej aktivira možganske funkcije in povezuje možganske podsisteme, kar predstavlja pogoj za razvoj višjih miselnih funkcij** (povzeto po Rajović, 2016 in Kocmut, 2022).

V delavnici bomo predstavili in preizkusili kako pri gibalnih nalogah 'beremo' in se dotaknili vprašanj:

- kaj imata branje in gibanje skupnega,
- kako lahko gibalna dejavnost podpre razvijanje veščine branja,
- kako lahko branje pomaga, da smo uspešnejši na športno-gibalnem področju.

Nekateri sporočajo, da športno dejavni učenci manj berejo, ker nimajo časa za to. Iz pogovorov z uspešnimi vrhunskimi športniki, ki sodelujejo v programu #ŠIB (športajmo in berimo) pa se izkazuje, da so uspešnim športnikom knjige v pomoč na njihovi športni poti: za sprostitev, umiritev, poglobljeno osredotočenost, strokovno podporo pa tudi ob soočanju s težavami, ko ne gre gladko in navzgor.

Veliko mladih se zgleduje po vrhunskih športnikih. Zato so knjige in slikanice, ki 'dišijo po športu', odličen medij za spodbujanje branja.

Viri:

- Kocmut, T.: *Gibanje za razvoj možganov*: <https://izriis.org/2022/07/14/gibanje-za-razvoj-mozganov/> (1. 3. 2024).
 - Nacionalni medresorski program za spodbujanje branja med mladimi športniki in športnicami #športjamoinberimo <https://www.olympic.si/sportniki/olimpijski-karierni-center/izobrazevanje-in-dvojna-kariera-sportajmo-in-berimo> (1. 3. 2024).
 - Rajović, R. (2016). *Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
-

»Dnevno nočni bar«:

1. Razvijanje jezikovnih zmožnosti pri pouku na prostem

Petra Pintar, Katarina Dolgan

petra.pintar@osbohinj.si katarina.dolgan@zrss.si

Osnovna šola dr. Janeza Mencingerja, Bohinjska Bistrica, VRTEC BOHINJ, Zavod RS za šolstvo

V naravnem okolju lahko najdemo številne priložnosti za razvijanje jezika in jezikovnih spretnosti. Jezikovno usvajanje otrok se razvija v interakciji z drugimi ljudmi in je odvisno tudi od okolja, ki otroke spodbuja h govoru. Nekatere pomembne vidike, navedene v nadaljevanju, poskušamo čim pogosteje vključevati v pogovor z otroki pri delu v gozdu (Kokalj et al., 2023);

- očesni stik,
- pozornost, ki je usmerjena na otroka,
- pozorno poslušanje, ki učencu daje možnosti, da govori,
- vprašanja, ki so postavljena preudarno, boljše manj vprašanj in večkrat odprta,
- osredotočenost na tihe otroke – navezava stika z njimi,
- izogibanje velelniku – učenci naj najdejo in razvijajo svoje ideje, med seboj razpravljajo
- razvijanje dialoga – enakovredne možnosti za govor,
- raba primerne in bogate besedišča,
- ponavljanje besed, izjav, pogosto izgovorjene neznane besede,
- raba korektivnih povratnih informacij, ipd.

V dejavnostih, predstavljenih v delavnici, se skušamo zgornjih načel držati tudi z udeleženci delavnice.

V vseh spodaj naštetih delavnicah je uporabljena metoda izkustvenega učenja, občasno tudi eksperimentalnega dela, učna oblika pa skupinska. V delavnicah naslavljamo predvsem gradnike glasovnega zavedanja v 1. VIO (raba ustrezne stavčne intonacije, glasovno zavedanje, pripovedovanje s pravilno artikulacijo glasov), bogatimo besedišče (učenec uporablja in razume besedišče z različnih predmetnih področij, razlaga nove, manj znane besede s pomočjo izkustvenega učenja, nove besede rabi pri tvorbi povedi – v novih kontekstih ter se spoznavamo z besedili – tako umetnostnimi kot tudi neumetnostnimi, kjer učenci govorno in pisno tvorijo daljša besedila, izražajo svoje misli in občutja, ločijo med realnim in domišljjskim svetom, postavljajo različne tipe vprašanj in podobno (Kerndl et al., 2022).

Za začetek se bomo igrali spoznavno igro, ki vključuje opismenjevalne elemente.

1. Bohinjska pripovedka

Udeleženci najprej poslušajo zgodbo v bohinjskem narečju. Skupaj z udeleženci delavnice bomo nato zgodbo poskušali povedati v knjižno pogovornem jeziku.

Namen: razvijanje jezikovnih veščin (sintaksa stavka, besedišče), spoznavanje razlik med knjižnim pogovornim in narečnim jezikom.

2. Povej mi zgodbo

Sledila bo predstavitev didaktičnega materiala za spodbujanje govorno jezikovnih zmožnosti, za širjenje besednega zaklada. Predstavljeni bodo kamni za pripovedovanje zgodb. Udeleženci jih bodo tudi sami preizkusili.

Namen: s pomočjo kamnov otroci samostojno pripovedujejo zgodbo, se učijo novih besed in ustvarjajo nove domišljjske zgodbe z rabo različnih literarnih junakov.

3. Kocka

V nadaljevanju bo predstavljen še en didaktičen pripomoček, ki ga lahko uporabimo za več dejavnosti in prilagodimo starosti otrok. Udeleženci bodo lahko preizkušali različne načine, s katerimi lahko razvijamo več gradnikov, ki so potrebni za otrokovo bralno pismenost.

Namen: s tem pripomočkom razvijamo domišljijo, izvajamo matematične dejavnosti in spretnosti, dialog s tvorjenjem vprašanj – odgovorov, opazovanje podrobnosti, razvijanje kognitivnega mišljenja, razvijanje besedišča, besednega zaklada, kritično mišljenje.

Viri:

- Kokalj, I. [et al.] (2023): *Zgodnji razvoj jezika v naravi = Early Language Development in Nature: praktični priročnik*. Ljubljana: CŠOD.
- Kerndl, M. [et al.] (2022): *Bralna pismenost. Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno 27. 2. 2024 na: http://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf.

2. Razvijanje jezikovnih zmožnosti pri pouku na prostem

Tjaša Krkoč in Katarina Dolgan

tjasa.krko@osbohinj.si, katarina.dolgan@zrss.si

Osnovna šola dr. Janeza Mencingerja, Bohinjska Bistrica, Zavod RS za šolstvo

V naravnem okolju lahko najdemo številne priložnosti za razvijanje jezika in jezikovnih spretnosti. Jezikovno usvajanje otrok se razvija v interakciji z drugimi ljudmi in je odvisno tudi od okolja, ki otroke spodbuja h govoru. Nekatere pomembne vidike, navedene v nadaljevanju, poskušamo čim pogosteje vključevati v pogovor z otroki pri delu v gozdu (Kokalj et al., 2023);

- očesni stik,
- pozornost, ki je usmerjena na otroka,
- pozorno poslušanje, ki učencu daje možnosti, da govori,
- vprašanja, ki so postavljena preudarno, bolje manj vprašanj in večkrat odprta,
- osredotočenost na tihe otroke – navezava stika z njimi,
- izogibanje velelniku – učenci naj najdejo in razvijajo svoje ideje, med seboj razpravljajo
- razvijanje dialoga – enakovredne možnosti za govor,
- raba primerne in bogate besedišča,
- ponavljanje besed, izjav, pogosto izgovorjene neznane besede,
- raba korektivnih povratnih informacij, ipd.

V dejavnostih, predstavljenih v delavnici, se skušamo zgornjih načel držati tudi z udeleženci delavnice.

V vseh spodaj naštetih delavnicah je uporabljena metoda izkustvenega učenja, občasno tudi eksperimentalnega dela, učna oblika pa skupinska. V delavnicah naslavljamo predvsem gradnike glasovnega zavedanja v 1. VIO (raba ustrezne stavčne intonacije, glasovno zavedanje, pripovedovanje s pravilno artikulacijo glasov), bogatimo besedišče (učenec uporablja in razume besedišče z različnih predmetnih področij, razlaga nove, manj znane besede s pomočjo izkustvenega učenja, nove besede rabi pri tvorbi povedi – v novih kontekstih ter se spoznavamo z besedili – tako umetnostnimi kot tudi neumetnostnimi, kjer učenci govorno in pisno tvorijo daljša besedila, izražajo svoje misli in občutja, ločijo med realnim in domišljjskim svetom, postavljajo različne tipe vprašanj in podobno (Kerndl et al., 2022).

1. Poišči nekaj ...

Učenci po navodilu iščejo stvari v gozdu – nekaj gladkega, hrapavega, hladnega, mehkega, mokrega, dolgega in jih sproti polagajo na podlago, kjer se zbiramo. (RAZVRŠČANJE/ENA STVAR MORA STRAN/NAJDALJŠI STAVEK)

Namen: razvijanje jezikovnih spretnosti (sintaksa stavka, besedišče), raba čutil, opazovanje podrobnosti.

2. Gozdni detektiv

Učenci v gozdu poiščejo en predmet in ga prinesejo na zbirno mesto – njegov par mora s pomočjo vprašanj, ki jih postavlja, ugotoviti kateri predmet, si je izbral njegov sošolec (ta odgovarja le z DA ali NE).

Namen: dialog s tvorjenjem vprašanj – odgovorov, opazovanje podrobnosti, razvijanje kognitivnega mišljenja.

3. Odkrivanje skrivnosti z ogledalom

Učencem v parih razdelimo ogledala. Eden od učencev drži ogledalo v višini prsi, ogledalo je obrnjeno navzgor in zapre oči. Drugi učenec tistega z ogledalom vodi in usmerja njegov korak tako, da bo učenec, ko odpre oči v ogledalu zagledal drevesno krošnjo, lubje. Nato naj učenec opisuje kaj vidi v ogledalu – lahko tudi kot dialog.

Namen: razvoj besednega zaklada za opisovanje položajev – blizu, daleč in opisov (poimenovanje, opisovanje), spodbujanje dialoga.

4. Slika v okvirju

Učenec v gozdu poišče predmet, ki mu je všeč in ga prinese v okvir. Vrne se v gozd in skuša poiskati njegov par. Poiskati mora popolnoma enak predmet.

Namen: razvijanje besedišča, besednega zaklada, opazovanje, kritično mišljenje.

5. Plodovi in drevesa

Poimenovanje dreves in plodov na kartah – poišči pare (s kartami ali enaka drevesa in plodove v naravi). Učenci opišejo glavne podobnosti in razlike med iglavci/listavci. Postavijo karte na ustrezne liste oz. plodove po abecednem vrstnem redu (črke, glasovi).

Namen: prepoznavanje iglavcev in listavcev in njihovih plodov ter opis njihovih značilnosti, krepitev besedišča, zlasti glede razlik in podobnosti, dotikanje, opazovanje, opisovanje.

Viri:

- Kokalj, I. [et al.] (2023): *Zgodnji razvoj jezika v naravi = Early Language Development in Nature: praktični priročnik*. Ljubljana: CŠOD.
 - Kerndl, M. [et al.] (2022): *Bralna pismenost. Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno 27. 2. 2024 na: http://www.zrss.si/pdf/Bralna_pismenost_gradniki.pdf
-